

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 14 (22943)

2024-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 27-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

мажъ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ИщыкIэгъэ закъор — шIоигъоныгъ

билети 176580-рэ ащэфыгъ. Анахъу концерт гъэлъэгъуапIэхэр кыыхахы, джащ фэдэу культурэм иунэхэм, театрэхэм, музейхэм жъугъу маклох, сурэт гъэлъэгъуапIэхэр, гъэсэныгъэм иучреждениехэр ыкIи тхылъеджапIэхэр кыыхэзыыхэхэр нахъ мажъ.

Картэм игъэфедэн шэпхъэ гъэнэфегъэхэр пылтых. Илъэсым кыклоцI ахъу илпыр агъэфедэн фæе. Ащ ахъу илпыр хъан е кыпхын плъэкIыштI, билетым ыуасэ ызыныкIо картэкIэ птыныр ыкIи ащ о уиахъу хэбгъэхоныр кыдилытIэрэп. НэмыкIым уикартэ епты хъуштI, билетхэр онлайн шыкIэм тетIу къащэфыми, чIахъэхэ зыхъукIэ зыщыщыр къэзыушыхъатырI тхъапэр арагъэлъэгъуон фæе. ОшIэ-дэмышIэ Iоф къэхъугъу Iофтхъабзэм емыкIолIэшъугъэм билетыр ытыжыын амал иI, ахъуцI картэм къэхъажы. Картэр кызыратыгъэм ыныбж илъэс 23-рэ мэхъумэ, а илъэсыр екIыфэ ыгъэфедэн ылъэкIыштI.

Кыыхэгъэщыгъэн фæе Урысыем ичIыплэ зэфшъхъафхэм картэр ащыбгъэфедэн зэрэплъэкIыштI. НыбжыкIэхэм кино-театрэхэр нахъ кыыхахы, шапхъэхэм

Язэдэлэжъэныгъэ агъэпытэшт

Республикэм и Лышъхъу Къумпыл Муратрэ Рос-имуществэм ичIыплэ гъэорышIапIэу Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ ащылэм ипашъу Дмитрий Рудойрэ АР-м и Правительствэ и Унэ IофшIэгъу зэлукIэгъу щызэдырIагъ. Д. Рудойрэ бэмышIэу а IэнатIэм Iуагъэхъагъ.

Iофтхъабзэм хэлэжыгъэх АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхъаматэу КIэрэщэ Анзауррэ ащ игуадзэу Лыхъэсэ Махъмудрэ, АР-м и Лышъхъу АР-м иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипашъу игуадзэу ХъоткIо Санитет, АР-м мылкъу зэфыщытIэхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Ирина Бочарникова, Росимуществэм ичIыплэ гъэорышIапIэу Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ ащылэм ипашъу игуадзэу ГъунажъэкIо Аслан.

Адыгеим и Лышъхъу чIыплэ гъэорышIапIэм шIуагъэ къэзытырэ зэфыщытIэхъу дырIэ хъугъэхэр кыыхыгъэщыгъэх ыкIи федеральнэ мылкъум пэщэныгъэ дызэхъэгъэным епхыгъэ къэралыгъо пшъэрылхэм язэшIохынкIэ тапэкIи зэфыщытIэу азыфагу илхэр гъэфедэгъэнхэм мэхъанэшхо зэрIэр кылуагъ.

(ИкIуэх я 2-рэ нэклуб. ит).

2021-рэ илъэсым Iоныгъом и 1-м кыщегъэжыгъэу Урысые Федерацием ис ныбжыкIэхэм социальнэ Iэпылэгъу ягъэптыгъэным кыдыхэлъытэгъэ программэр щылэныгъэм щыпхыращы.

Илъэс 14-м кыщегъэжыгъэу 22-м нэс зыныбжыыхэм «Пушкинскэ картэр» агъэфедэн амал яIэ хъугъэ. Ащ ишIуагъэкIэ ныбжыкIэхэр культурэм нахъ пыщагъэ хъугъэх, ыпкIэ хэмылгъу кино, театрэм, музейхэм, тхылъеджапIэхэм клонхэ алъэкIы.

Адыгеим мы программэр зэрэщагъэ-федэрэр кытфилотагъ АР-м культурэмкIэ иминистрIэ иапэрэ гуадзэу Ольга Гавшинам.

— НыбжыкIэхэм азыгъэпсэфыгъо уахътэ гъэшIэгъонэу, шIуагъэ пылгъу агъэкIоным, художественнэ культурэр, искусствэр нахъ зэрагъэшIэным, хэгъэгъу, урысые ыкIи дунгъэ культурэм кытIэхъухъэр лIэужхэм уасэ фашиным фIорышIэ «Пушкинскэ картэр». 2023-рэ илъэсым икIуэх зэфшъхъафхэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, ыныбжыкIэ зытефэрэ нэбгырэ 30596-мэ виртуальнэ картэр кыдаыхыгъ, зIэн ылъэкIыщтым ар ипроцент 62,4-рэ мэхъу. ГухъкI нахъ мышIэми, картэр кыдэзыхыгъу, ау зымыгъэфедэхэрри тилэх. Илъэсым

ащ ахъуцIу кырагъахъэрэр умыгъэфедэмэ, мэкIоды. НыбжыкIэхэм мы картэм шIуагъэу пылпыр къагурыIонныш, зыгъэфедэхэрэм япчъагъэ хъхъонэу тыфай, — еIо тигуыцIэгъу.

КIэлэеджаком паспорт кызыдихыкIэ Къэралыгъо фIэлэ-фашIэхэмкIэ порталым нэклубгъо кыщызылуиыхын, программэм зыщитхын, картэр кыдихын амал иI.

«Пушкинскэ картэр» ахъуцIэ гъэнэфегъэ зэрыл банкoвскэ картэхэм ащыщ, ащ кырагъэхъэрэ сомэ мини 5 фэдизыр шапхъэхэм адиштIу бгъэфедэнэу щыт. Республикэм икультурнэ организацие 53-рэ программэм кыхэлажъэ, ахэм ащызэхашъэрэ Iофтхъабзэхэм ыпкIэ хэмылгъу картэмкIэ ныбжыкIэхэр чIагъахъэх.

Культурэм иорганизацие 53-м щыщэу тхылъеджапIэ 13-м, культурэм и Унэ 11-м, концерт кызыщытIэрэ чIыплэ 9-м, музей ыкIи галерееу 8-м, театр, гъэсэныгъэ учреждениеу ыкIи кинотеатрэу плырыплIымэ кытIэхъухъэрэ лIэужхэр картэр кызыфагъэфедэзэ маклох.

Ольга Гавшинам кызырэтIуагъэмкIэ, «Пушкинскэ картэр» кызыфагъэфедэзэ

кызырэдальытIу, сомэ мини 2-м нахы-бэ ащ ебгъэхы хъуштI. 2024-рэ илъэсыр кызыыхъагъэм кыщегъэжыгъэу сомэ

миллионрэ ныкIорэ зытефэрэ билет «Пушкинскэ картэмкIэ» къащэфыгъ.

(ИкIуэх я 3-рэ нэклуб. ит).

Язэдэлэжьэныгъэ агъэпытэшт

(ИкIуэх).

«Къэралыгъо мылькум игъэ-эклон тэрэзэу пэцэныгъэ ды-зехъэгъэным къыкIырэр шьолъы-рым ибюджет ихахъохэри на-хыбэ хъунхэр ары. Чыгу Iахъ пэпчэ экономикэмкIэ шIуагъэ къызэрэтыштым тельытагъэу

гъэфедэгъэн фæе. Къэралыгъо мылькум къыхиубытэхэрэр зэкIэ хъызмэтым епхыгъэу тымыгъэ-федэхэ хъуцтэп», — **къылуагъ Къумпыл Мурат**.

Дмитрий Рудой къылуагъ рес-публикэм ихэбзэ къулыкIухэм зэдэлэжьэныгъэу адырIэр нахъ

пытэ хъуным, нахъ зиушъомб-гъуным анаIэ зэрэтырагъэтырэр.

«Республикэм ипацэхэм инэу сафэраз гъусэныгъэ пытэ къы-зэрэддырIэм пае. Тэри Iофы-гъоу къэуцухэрэр зэкIэ псынклэу зэшIохыгъэ хъунхэм тынаIэ тетэгъэты. Анахъ пшъэрылI шъхьалэу тилэр — Урысые Фе-дерацием ибюджет амал зэри-лэкIэ нахъ хэдгъэхъоныр ыкIи къытфэгъэзэгъэ чыплэхэм хэ-хъоныгъэ ашIынымкIэ тишIуагъэ ядгъэкIыныр ары», — **къыхи-гъэщыгъ Дмитрий Рудой**.

ЗэлукIэгъум илэхъан лъэны-кIо гъэнэфагъэхэмкIэ язэдэ-лэжьэныгъэ зэрэгъэпсыгъэщтым илофыгъохэм атегушыIагъэх. АР-м и Лышхъэ мэхъанэшхо зилэ лъэныкIохэм зыкIэ ащы-щым — тарихым исаугъэтхэр, культурнэ клэным ипсэуалэхэр къэухъумэгъэнхэм альэныкIокIэ язэдэлэжьэныгъэ нахъ зырагъэ-ушъомбгъун зэрэфаер къыхигъэ-щыгъ.

«Республикэм итарихъ унэхэр зэкIэ зыпкъ игъэуцожьыгъэнхэм

епхыгъэ IофшIэныр зэкIэлы-кIокIэ гъэнэфагъэ илэу тэгъэ-цакIэ. А Iофыр нахъ псынклэу ыкIи нахъ шIуагъэ къытэу лъы-гъэкIотэгъэным пае шъуиведом-

бэхэр федеральнэ мылькум хэхъэх. Цыфхэмрэ къэралыгъом-рэ яфедэхэм такыпкырыкIы-зэ, тIэ зэкIэдзэгъэу, нахъ шIогъэ ин къыкIаIоу зэкIэми тызэдэ-

ствэ джыри нахъ гъусэныгъэ пытэ дытилIн фæе, сыда Iомэ а тарихъ мэхъанэ зилэ псэолъа-

лэжьэан фæе», — **къылуагъ Къумпыл Мурат**.

АР-м и Лышхъэ ипресс-къулыкIу

Ленинград блокадэр зытырахыжьыгъэр непэ илэс 80 мэхъу

ТекIоныгъэр къызэрэдаыхыщтыр ашIэщтыгъ

Хэгъэгъу зэошхоу 1941 — 1945-рэ илэсхэм шылагъэр къызэрыкIуагъэп, хъазабыбэ ащ цыфхэм щачэчыгъ. Хэгъэгъум икIэлэшхоу Ленинград блокадэр мэфэ 872-рэ тельыгъ, ащ лажы-хъакIи зимыIэ цыф мин пчъагъэм ящылэныгъэхэр зыдихыгъ. Псаоу къэнагъэхэм мы къалэм дэсыгъэхэм хъазабэу ащэчыгъэр ыкIи яцэлэгъэ-лIыблэнэгъэ мыухыжъ къалотэжъ икIуэгъ.

Сыд фэдизэу мы зэо шIуцIэм илэ-хъан цыфхэм псэр яхъафыгъэми, ягугъэ иныгъ, ТекIоныгъэр къызэрэдаыхыщтым фэбэнагъэх, хыехэр текIохэ зэрэхабзэр ялэубытылIагъ. Хэгъэгъум зэфэдэкIэ пы-бзыкIыгъэ хъугъэ цыфхэм ахэтыгъэх артистхэр, композиторхэр, художникхэр, тхэкIо-усакIохэр. Сыд зэхъуи, ахэм ащыщыбэм къалэр къабгынагъэп, зэр-лэпэкIэу чанэу Iоф ашIагъ.

«Анахъэу зишIуагъэ къэкIуагъэр а охътэ къыным искусствэм иIахъ инэу поэтиер ары; ащ апэрэ кIымэфэ бло-кадэр къызэпачынымкIэ ишIогъэшхо къэкIуагъ», — **ыужыкIэ игукъэкIыжъхэм къащилуагъ усакIоу Ольга Берггольц**.

Лъэпкъ тхылъеджапIэм къыщызэлэу-хыгъэ къэгъэлъэгъоным гъотыгъоуе къы-дэкIыгъохэмкIэ секторым иугоиIгъэхэр бэу цыгъэфедэгъэх. Мыщ къыхэхыгъэх Ленинград щыц усакIохэу Н. Тихоновым

(дзэ корреспондентыгъ), усакIохэу З. Ши-шовам, В. Инбер, М. Алигер, О. Берг-гольц ятхылэхэу цыгъэфедэгъэхэр. Гуцылэр — Iашэм зэрэнахъ лъэшыр ахэм япозэие къыушыхъатыгъ, гугъэр цыфхэм аритыгъ ыкIи гушъхъэгъомылэ афэхъугъ.

Ленинград блокадэр зытырахыжьыгъэр илэс 80 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ тхылъ къэгъэлъэгъоным мы хъугъэ-шIэгъэ гу-ихым хэтыгъэ цыфхэм ятхылэхэр, гуп-шысэхэр, ялирикэ, альбомхэр ыкIи дневник тхыгъэхэу гучIэм къыкIыхэрэр хэлъых. Ахэм ащыц «Ленинградский альбом...» Посвящается городу на Неве» зыфилоу советскэ архитекторэу Алек-сандр Никольскэм ытхыгъэр. Зыфэдэ цымылэ документ-альбомыр кIымафэм 1941 — 1942-рэ илэсхэм ытхыгъ. Ле-нинград зэфэдэкIэ пыим къыухъурэ-иIагъ, къалэм иурам шъхьалэу Клиньскэм тетыгъэ унэу N 9-м ифэтэрэу N 2-м

щыпсэуштыгъэхэ А. Н. Никольскэмрэ ащ ишъхъэгъусэу Верэрэ апэкIэкIыгъэу, ащэчыгъэр зэкIэ къыщылотат. Тхылъ-аль-бомыр тиражымкIэ зызакъу зэрэхъурэр ыкIи апэрэ ыкIи аужырэ къытэдзэгъу. Ащ авторым чэщрэ ыщэчыгъэу, зехишIа-гъэм, лIэныгъэр зэрэбагъэм, хъадэм хъадэр ыужэу зэрагъэтилыжъыщтыгъэ-хэр, мафи чэщи афызэхэмыфыжъэу, чIыунэ шIункIым зэрысыгъэхэр, пшхын гори зэрэщымылэр мылофыжъэу, жьы къэпцэн зэрэмыгъотыжъыщтыгъэр, ашIэщтыгъэ цыфхэр мафэ къэс зэрэ-чIанэщтыгъэхэр, ауми хъазабым хэтхэу, 1942-рэ илэсыкIэр къыхъэ зэхъум, ишъыпкъэу, текIоныгъэр къызэрэдаых-щтымкIэ Тхъэ елъэлэуэ, ащ цыхъэ пытэ зэрэфырилэр ыгу зэрэриуытэгъагъэм кIуачIэ къызэрэхилъхъагъэр А. Николь-скэм къылотэжыгъ.

А. Никольскэм идневник мэхъанэ зилэ

сурэтхэмкIэ зэлъыпкIагъ ыкIи ар бло-кадэм игъом Ленинград зыфэдэгъэр нэм къыкIэгъэуцожьырэ тхылъ-альбом ыкIи а тхыгъэр зэхэтэу, «Ленинградский альбом» ыцIэу 1984-рэ илэсым къы-дагъэкIыжъыгъ.

Къэгъэлъэгъоным чыплэ щигъотыгъ гъэзетэу «Ленинградская правда» зы-филорэм ифотокорреспондентэу Давид Трахтенберг итхылъэу «Невский проспект в дни войны и мира» зыцIэр. Блокадэм илэсхъан Ленинград зыфэдэгъэр, хъаза-бэу ыщэчыгъэр ащ къыщилотыкIыгъ.

БлэкIыгъэ Хэгъэгъу зэошхом Ленинград зыхэтэгъэ тхъамыкIагъор хэти тхъэм ремыгъэлъэгъужь, ауми уитарихъ блэкIы-гъэ пшIэн зэрэфаем, ащ урок-ушъый зафэ зэрэхэлхырэм ищыс мы тхылъ къэгъэлъэгъонэу Ленинград блокадэм фэгъэхыгъэр. Владимир Кокориныр — сурэтышI-график, тхылъ-иллюстрато-рыгъ, зэо сурэт зэхэтхэу ышIыгъэхэр ыкIи клэлэцIыкIу классикэмкIэ альбомыр мыщ хагъэхъагъэх.

В. Кокориным итхылъэу «Ленинград-ский альбом» зыфилоуеу къалэм фырилэ шIулъэгъур къыщилотыкIыгъ.

БлэкIыгъэ тарихъ куур зэдгъашIэзэ, тинепэрэ мафэ тыфсакъэу тэгъэсы.

Ленинград блокадэм фэгъэхыгъэ тхылъ къэгъэлъэгъоным нэри гури пытэу зэлъеуыты.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Зэнэкъокъум щатекIуагъэхэр агъэшIуагъэх

СурэтышI ныбжыкIэхэм якъэлэ зэнэкъокъу шъхъихыгъэу «Блокадный Ленинград» зыфилоу Ленинград шъхъа-фит зашIыжъыгъэр илэс 80 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэм щатекIуагъэхэм культурэм и Унэу «Гигантым» медальхэмрэ куб-кэхэмрэ къащаратыжыгъэх. Iофтхъабзэр зэхэзыщагъэхэр культурэмкIэ МыекIопэ къэлэ гъэлорышIапIэмрэ культурэм и Унэу «Гигантым».

Илэси 7-м къыщегъэжъагъэу 18-м нэс зыныбжэ нэбгырэ 50 зэнэкъокъум хэлэжъагъ. Гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организациехэм якIэлэеджаIохэр, Мые-къуапэрэ Адыгэ Республикэм ирайон-хэмрэ культурэмкIэ яучреждениехэм якIубхэм къаIуалIэхэрэр ахэм ахэты-гъэх. КультурэмкIэ къэлэ гъэлорышIапIэм къызэрэщалауагъэмкIэ, зэнэкъокъур зытегъэпсыхъэгъагъэр яхэгъэгъу шIу

альэгъоу клэлэцIыкIухэр плугъэнхэр ары.

— КIэлэцIыкIухэм ятворческэ амалхэм зыкызылэудгъэхыным, ячIыгу гупсэ, ята-рихъ шIу ядгъэлъэгъуным тыпыл. Сурэ-тышI ныбжыкIэ сэнэушхэр къыхэтэгъэ-щых, IэпыIэгъу тафэхъу, Хэгъэгъум къы-рыкIощтымкIэ ахэм пшъэдэкIыжъ зэрахъы-рэр агурьтэгъаIо, — **къылуагъ культурэм-кIэ къэлэ гъэлорышIапIэм и специалист шъхъалэу Ирина Варакута**.

Анастасия Лаврентьевар, Богдана Дубровинар, Елизавета Лебедевар, Нина Коробовар, Алиса Ловцовар ыкIи По-лина Фриз зэнэкъокъум щатекIуагъэх. СурэтышI ныбжыкIэ 19-мэ дипломхэр къаратыгъэх. Зэнэкъокъум щатекIуагъэ-хэми, хагъэунэфыкIырэ чыплэхэр къы-щыдэзыхыгъэхэми медальхэмрэ куб-кэхэмрэ къафагъэшъошагъэх.

КIэлэцIыкIухэм ясурэтхэм якъэгъэлъэ-гъон шылэ мазэм и 31-м нэс культурэм и Унэу «Гигантым» щыкIощт.

Александра БАЛАБАСЬ.

Щынэгъончъэным илофыгъохэр

Хабзэр амыуконымкӀэ АР-м икоординационнэ зӀукӀэ изэхэсыгъо республикэм и Правительствэ зычӀэт унэм щыкӀуагъ. Адыгеим и Лышхъуэ Къумпыл Мурат ар зерищагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КӀэрэщэ Анзур, федеральнэ инспектор шхьалэу Сергей Дрокинэр, АР-м хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ коммиссие, ипрокуратурэ, хэгъуэ кӀоцӀ лӀфхэмкӀэ и Министерствэ, щынэгъончъэнымкӀэ Федеральнэ къулыкӀум АР-мкӀэ и ГъэлорышӀапӀэ, Урысыем и Следственнэ комитет АР-мкӀэ иследственнэ гъэлорышӀапӀэ, Урысыем и МЧС АР-мкӀэ и ГъэлорышӀапӀэ, Росгвардием АР-мкӀэ и ГъэлорышӀапӀэ, уплӀэкӀунхэр зэхэзыщэрэ къулыкӀухэм, муниципалитетхэм япашхэр.

УФ-м и Президент ихэдзынхэр зыщыкӀошт лӀэхъаным цыфхэр жугъуэ зыщызӀукӀоштхэ чыплӀэхэмрэ хэдзыплӀэхэмрэ ящынэгъончъагъэ гъэпытэгъэнымкӀэ амалэу зерахъащтхэм лӀфхьабзэм хэлажьэхэрэр атегушылагъэх. ХэдзынхэмкӀэ коммиссиехэм ахэтхэм якъуухъумэн епхыгъэ лӀфыгъохэм шхьафэу ахэплӀагъэх. УФ-м и Президент и Полномочнэ лыклоу Къыблэ федеральнэ шӀольтырым щылэ Владимир Устиновым пшӀэрылӀ зерафилыгъэм диштэу зэхэсыгъом зыщалӀысӀыштхэ лӀфыгъохэр агъэнэфагъэх.

АР-м хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ коммиссие и Тхьаматэу Сэмэгу Нурбий зэхэсыгъом къызэрэщылауагъэмкӀэ, УФ-м и Президент ихэдзынхэм апае ренэу лӀф зышӀэшт хэдзӀкӀо коммиссие 265-рэ, плӀэлэ гъэнэфагъэклӀэ лӀф зышӀэшт участкэ хэдзӀкӀо коммиссии 3 республикэм щызэхашхэшт. Адыгеим ис хэдзӀкӀо мин 342,6-м ехъумэ амакӀэ атынэу фитыныгъэ яӀ. Мэ-

заем и 17-м къыщегъэжьагъэу гъэтхалэм и 7-м нэс участкэ хэдзӀкӀо коммиссиехэм ахэтыштхэм яхэдзынкӀэ хэдзӀкӀо хэм макӀэ арагъэлун фае. Зэхэсыгъом къызэрэщылауагъэмкӀэ, лӀхъзэхэлӀ обществэу «Ростелеком» хэдзынхэр зыщыкӀошт унэхэм видеокамерэхэр аригъэуцоу ригъэжьагъ. Общественнэ уплӀэкӀунхэмкӀэ Гупчэу АР-м и Общественнэ палатэ щызэхашхэагъэм ахэм къарыхъэхэрэр лӀагъэклӀотэштхы.

МыекъуапӀэ имэрэу Геннадий Митрофановым къызэрэщылауагъэмкӀэ, хэдзӀкӀо мини 130,5-м ехъу муниципалитетым щатхыгъ. ХэдзыплӀэ участкэ 72-рэ МыекъуапӀэ щызэхашхэагъ. Ахэм ащыщэу 45-р гъэсэнэгъэмкӀэ учреждениехэм ащылӀэх, адрэхэр — культурэмкӀэ, псауныгъэм икӀэуухъумэнкӀэ псэуалӀэхэм, къэралыгъо учреждениехэм, предприятиехэм. Участкэ 60-мэ видеокамерэхэр ачӀагъэуцоштхы. АмакӀэ зыщышт чыплӀэхэм металлодетекторхэр ащагъэфедэштхы. Бюллетеньхэр загъэахъыркӀэ участкэ коммиссиехэр чэщи мафи къагъэгъунэштхы. Къэралыгъо системэу «Хэдзынхэр» зыфилорэм аварием илӀэхъан электроэнергием зэрӀэклӀагъэхъащт схемэри агъэнэфагъ.

АР-м хэгъуэ кӀоцӀ лӀфхэмкӀэ иминистрэу Олег Безмелънищынэм зэрэщылауагъэмкӀэ, хэдзынхэмкӀэ коммиссиехэм лӀпылӀэгъу афэхъушт, хэукъо-ныгъэхэр зытхышт купхэр къулыкӀум щызэхашхэагъэх. Мэзаем и 26-м къыщегъэжьагъэу гъэтхалэм и 8-м нэс полицием илофышӀэхэр хэдзӀкӀо коммиссиехэр зычӀэтышт унэхэм яуплӀэкӀун хэлэжьэштхы. Терактхэр, нэмыкӀ бзэджэшӀагъэ-

хэр зерамхъанхэмкӀэ лӀфшӀэнхэр агъэлӀэшыгъэх. Полицием, Росгвардием ялофышӀэ мини 3-м ехъу, народнэ дружинэхэм, унэе ухъумӀкӀо организациехэм ахэтхэр общественнэ рыхъатныгъэм икӀэуухъумэн хэлэжьэштхы.

Росгвардием АР-мкӀэ и ГъэлорышӀапӀэ ипашхэу Олег Якушевым хэбзэ къулыкӀухэм, унэе ухъумӀкӀо предприятиехэм, хэбзэуухъумӀкӀо къулыкӀухэм зэдэлэжьэныгъэу адырӀлэм къытегушылагъ. Граждан лӀшэхэр зилӀэху хэдзынхэр зыщыкӀошт чыплӀэхэм апӀэлагъэу псэухэрэм ахэр зерамхъанхэр шыкӀлэр ГъэлорышӀапӀэм ыуплӀэкӀугъ. НепӀкӀэ хэукъоныгъи 146-рэ къыхагъэщыгъ, лӀши 102-рэ къалахыгъ, протоколхэр зэхэагъэуцагъэх. Хэдзынхэр зыщыкӀошт мафэм патрульхэм хэдзыплӀэ чыплӀэхэм апӀэлагъэу лӀф ашӀэшт.

ГъэлорышӀапӀэ шхьалэм ипашхэу Станислав Илюценкэм АР-м и МЧС хэ-

дзынхэм зерафэхъахъырым къытегушылагъ. Ащ зэрэщылауагъэмкӀэ, ошӀэ-дэмышӀэ лӀфхэр къызыхъухэклӀэ цыфхэм ягъэкощынкӀэ ГъэлорышӀапӀэр хэдзӀкӀо коммиссиехэм лӀпылӀэгъу афэхъушт. Хэдзынхэр зыщыкӀошт мафэхэм МЧС-м икӀулыкӀухэм гъэлӀэшыгъэ шыкӀлэм тетэу лӀф ашӀэшт.

Хэдзыным зыщыфагъэхъахъырым лӀэхъаным, ар зыщыкӀошт мафэхэм цыфхэм ящынэгъончъагъэ къызыуухъумэн фӀе къулыкӀухэм язэдэлэжьэныгъэ нахь зерагъэлӀэшин фаер Адыгеим и Лышхъуэ шхьафэу къыхыгъэщыгъ.

«ЩынэгъончъэнымкӀэ амалхэр икӀоу зехъэгъэнхэ фае. Оперативнэ лӀфхэм язытет къызӀыгъан зэриплӀэкӀыштыр къыдалытэзэ, къулыкӀоу зэхашхэагъэхэр зэрэзэдэлэжьэштхэр икӀоу уплӀэкӀугъэн фае. ПӀшӀорыгъэш амалхэр зӀкӀэ тэмызэу, мытӀоу дгъэфедэагъэх, пӀшӀэ пӀпчӀ пшӀэдӀкӀыжӀэу ыхъырэр зынэсырэр къыгурылӀон фае. Мыщ дӀжыым теурыкӀуагъэ къызыахъафэ хъуштӀэп. Ти-цыфхэм ящынэгъончъагъэ, ящылӀэныгъэ, япсауныгъэ къарыкӀоштыр ащ елӀытыгъэшт», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Зэхэсыгъом икӀэу АР-м и Лышхъуэ пшӀэрылӀ гъэнэфагъэхэр къулыкӀухэм афишӀыгъэх. Анахь къызыщыуцугъэхэм ащыщ хэдзынхэр зэрӀэклӀохэрэм ыкӀи ахэм якӀэуухэм япхыгъэ къэбар нӀпцӀхэр зерахатӀупчыхъэхэрэм къэбарлыгъӀэс амалхэм игъом цыфхэм аналэ атыра-рагъэдзэн зэрӀафэр. Экстремист, радикалнэ еплӀыкӀэхэр ныбжыкӀэхэм, кӀэлӀеджакӀохэм ямылӀэнхэм, зэщыгъэкӀон лӀфхэм ахэр ахамыщэнхэм аналэ нахь лӀэшэу зэрӀэтын фаер зэхэсыгъом къыщылауагъ. Джащ фӀдӀэу хэдзын лӀфхьабзэхэм мэхъанэу ялӀр агурыгъӀо-гъэнымкӀэ общественнэ организациехэм, движениехэм япашхэм зӀукӀлӀэгъухэр зерадырӀлэн фаер хагъэунафыкӀыгъ.

АР-м и Лышхъуэ ипресс-къулыкӀу

ИщыкӀэгъэ закъор — шӀоигъоныгъ

(ИкӀэух).

«Пушкинскэ картэр зыгъэфедэрэ ныбжыкӀэхэм ащыщхэм гушылӀэгъу тафэхъу.

ХъокӀо Батырбий, Адыгэ къэралыгъо университетым и студент:

— Программэр заштагъэм къыщегъэжьагъэу картэр згъэфедэу езгъэжьагъ. Адыгэ къашхӀохэм сӀаплӀынэу сиклас, Къэралыгъо филармонием «Налмэсым» иконцертэу щылагъэм апӀэрэу билетыр къыщысщыфыгъагъ. Ащ ыуж «ИспӀамыем», «Нартым» къатыгъэ концертхэм сыкӀуагъ. Культурнэ лӀфхьабзэхэм нахь сафэшагъэ сыхъу. СтудентхэмкӀэ картэр

лӀрыфӀэгъу, ыпкӀэ хэмылӀэу чыплӀэ зӀфэ-шхьафхэм языгъэпсӀэфыгъо уахътэ ащагъэклӀон альӀкы. ИлӀэс къэс къыра-гъэхъэрэ ахъшэр сӀэгъэфедэ. Концертхэм ямызакъоу патриотическэ советскэ фильмхэм сӀлогъэшӀэгъонэу сӀаплӀы. Онлайн шыкӀлэм тетэу билетыр къызэрэсщыфӀэр сӀлогъупсӀэ.

Батырбий мы илӀэсым картэр джыры ыгъэфедэнэу игъо ифагъэп, ушӀэтынхэм зафегъэхъахъырым. ИлӀэсым къыкӀоцӀ культурнэ лӀфхьабзэ гъэшӀэгъонэу республикэм щызэхашхэагъэм гъунэ алы-фышт ыкӀи якӀолӀэшт.

БгъошӀэ Аид, Адыгэ къэралыгъо

университетым имагистратурэ щеджэ:

— АпӀэрэ мафэм къыщегъэжьагъэу картэр сӀэгъэфедэ ыкӀи сӀлогъупсӀэ. Анахь фильм гъэшӀэгъонхэр къыхасхыхъэзэ сӀкӀо, ЛӀэпкӀэ театрэм, Къэралыгъо филармонием ащылӀэр къэгъэлӀэгъонхэр, концертхэр блӀэгъэкӀыхэрӀэп. Картэр згъэфедэзэ «Налмэсым», «ИспӀамыем», «Абрекхэм» яконцертхэм сыкӀуагъ. СигъэпсӀэфыгъо уахътэ гъэшӀэгъонэу згъэ-клӀонымкӀэ картэр лӀрыфӀэгъу къысфӀэхъу. Анахъу сыгу къынэжыгъэр Москва сызӀкӀом Третьяковскэ галереем сычӀлӀхъан амал зэрӀэлагъэр ары. «Пушкинскэ картэр» уилӀэмэ, чыплӀэ гъэшӀэ-

гъон зӀфэшхъафыбэ къӀпкӀухъан плӀэ-кӀышт.

Гедыоджэ Джэнэт, Адыгэ къэралыгъо университетым и студент:

— «Пушкинскэ картэр» къызӀфӀдгъэ-федэзэ зӀпшӀэшӀэгъухэмкӀэ тызӀэгъусэу республикэм щызэхашхэр концерт, къэгъэлӀэгъон зӀфэшхъафхэм тӀкӀо. Зэо лӀэхъаным фӀэгъэхыгъэ фильмэу тырахыгъэхэм сӀлогъэшӀэгъонэу сӀаплӀы. Сихъэгъу итарихь нахь игъӀэклӀыгъэу сӀлӀэнымкӀэ ишӀуагъэ къысӀкы. НыбжыкӀэ пӀпчӀ картэр ыгъэфедэн фаеу сӀлӀытэ.

ДЕЛӀКӀО Анет.

Ныбжъыр лъэкIуатэ, шIэжъыр мэшытэ

Хэгэгу зеошхом илэхъан нэмыц техаклохэр Мыекъуапэ зыдафыгъагъэхэр ильэс 81-рэ хуыт.

Ащ дэжъым Теклоныгъашхом джыри пэчыжъагъэх, ау 1943-рэ ильэсым шылэ мазэм и 29-м Мыекъуапэ ежъ итеклоныгъэ цыкIу кыдихыгъагъ. Хы ШуцIэ дзэ купым пиыр зэхикъутэнымкIэ ышIыгъэ лъэбжъуэхэм ар язэфэхьысыжъ хуыгъэ. Мэфи 172-рэ нэмыцхэм кълэр алыгъыгъ. Цыф кызырэкIо мин пчъагъэ аIэкIэклодагъ, нэбгырэ мини 8 фэдизыр гъэрыгыплэу кълэ гупчэм итыгъэм, нэпэ Правительствэм и Унэ зыдэщытым дэжъ, щалыгъыгъэх. Еджаплэхэр, сымэджэхэр, культурэм иунэхэр, нэмыкIхэр зэхакъутэгъагъэх. Кълэм иурам Iахышхохэр тырагъэстыкIыгъагъэх. Ау 1943-рэ ильэсым иублэгъум Советскэ дзэхэр Темыр Кавказым кълэуатэхуэ рагъэжъагъ ыкIи зэпэуцужъ лъэжхэм ауж Мыекъуапэ, ащ кыкIэлъыкIоу адрэ адыгэ псэуплэхэр зэкIэ, пийм кыIэкIахыжыгъагъэх. ТэхутэмыкIое районыр аужырагъ: мэзаем и 18-м Афыпсыпэрэ Псэитыкурэ шъхъафит ашIыжыгъагъэх.

Мыекъуапэ пийм зылыгъыгъэ лъэжъахэр зыфэдагъэр, цыфхэм шылэ-псэу-кIэу ялагъэр, амалэу яIэмкIэ пийм зэрэпэуцужъыщыгъэхэр зылэгъуэгъэ кълэдэсхэм ягукъэкIыжъхуэ АР-м и Лъэпкъ музей ихъарзынэщ кыхэнагъэхэм а пстэури нэм кыкIагъэуцэ:

«... Сятэ кълэм дэклIынэу игъо ифагъэп. Пчыхъэм Мыекъуапэ нэмыц кълэуэ-лъатэхэр кышIхъащыбыбагъэх. Мычыжъэу топыцэ, пулемет о макъэхэр кълэуэхуэ аублагъ. Зыгорэ кызырэхъуэгъэр кълэуопыцэрэ мэкъэгъэлум ибыу макIи зэпыуцтыгъэп. Ащ лъыпIтэу пстэури нахъ кълэуэшыгъэ, зэпэуцужъ иныр кIо-цтыгъэ. Сятэ сэгъусэу тигъунэгъу-хэм адэжъ зыдгъэбылIынэу ты-чъагъ. Чэц реным зэпэуцужъыр кIуа-гъэ. Пчэдыжъым кIым-сым кълэ-хъуэгъ. Урамэу Краснооктябрьскэ за-къом машинэ горэхэр цызэблэкIы-цтыгъэх. Шыхъурэ-цышIэрэр кы-зэригъэшIэнэу икIынэу зымы рыхъу-хъэщыгъэп. ЕтIанэ гъунэгъухэм кълэуагъ, нэмыцхэр кълэм кы-зэрэдэхъагъэхэр.

(Нина Головкинэ игукъэкIыжъхэр, к. Мыекъуапэ иподпольщиц).

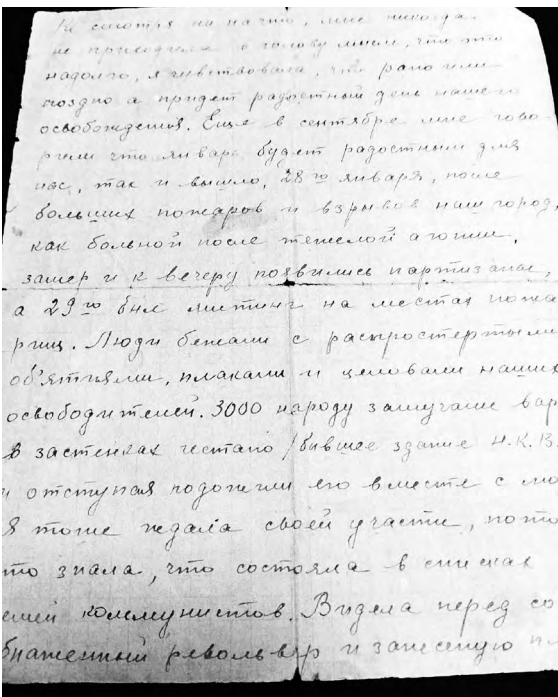
«Гъэмафэм, 1942-рэ ильэ-сым, партизанхэм апэе ме-дицинэ Iэмэ-псымэхэмрэ Iэ-зэгъу уцхэмрэ сятэ кълэм ди-цыгъэх. Ежъым я 3-рэ партизан отря-дым кIонэу зыгъэхъащыцтыгъэ ыкIи аужырэмэ ахэтэу дэклIыгъ. Сянэрэ сятэрэ зэкIыгъухуэ кълэуырэу ШэнтыкIо нэсыгъэх, ау апэ кыкIы-рэ Абдзэхъаблэ нэмыцхэм ашIтэ-гъэхъагъ. Цыфхуэ тызэкIоллагъэхэм тагъэбылIын адагъэп. Тятэ кълэм тицэжъыни, ежъыр кълэушъхэм хъхъажъынэу мурад ышIыгъ. Зэри-гуагъэу тыкълэуэжъы, IапI кълэуи-цэкIыжъы икIыжъын зыщылоцтым, пчэушъхъау нэмыцхэм кълэуырау-

бытагъ. Сянэ кълэуионэу игъо зы-фифэгъэ закълор «Пишэишъжъыем фэсакъ!». Нахъ класэу тинэгуасэхэм альэгъуэгъэ утынхэр рахыгъэхуэ жан-дармерием кълэуащэу гестаном ащэу. А лъэжъаным ащ дычIэ-сыгъэхуэ псаоу кълэнагъэхэм кълэуэраIожъыгъэмкIэ, 1942-м, Iоныгъом ыкIэм сятэ аукIыгъ.

(Аэлита Калининэ игукъэкIыжъхэр. Ятэу В.И. Калини-ныр, 1938—1942-рэ ильэсхэм псауныгъэр кълэухъумэгъэнымкIэ Мыекъопэ отдeлым ипэцагъ).

«Кълэм лъыхъонхэр цы-кIоцтыгъэх, унэхэр аулIэ-кIуцтыгъэх. Цыфхэр агъэты-цтыгъэх. НыбжъыкIэхэр кълэуагъэ-цынхэм пэе нэмыцхэм ыкIэ хъмы-лэуэ кино кълэуэлагъэуцтыгъэ. Ащ екIуалIэхэр кълэуытыхъэти, Iоф ашIэнэу гуащыцтыгъэх. Сишъэгъоу Коля Сопиныр ар ишIыкIэу аубы-тыгъ. Илэгъухэр игъусэхуэ, автома-тыр кълэуэцъагъэу чыгуыр ытIы-цтыгъэ, хылыгъэхэр зэрихъэцтыгъэх. Тефэрэр зыцыгулорэигъэ чыпIэм цыхъагъафэцтыгъэ. КълэуэзкIожъым кълэуишIэжъынэу цытыгъэп: кълэу-

АР-м и Лъэпкъ музей ихъарзынэщ

ишъхэрэ шъорэ кълэуоды, хъыен ылъэ-кIыцтыгъэп.

(Дмитрий Москалевым игукъэкIыжъ-хэр, к. Мыекъуапэ.)

«Третьяковым иханIэ изы унэ нэмыцхэр исыгъэх. Ахэр партизанхэм лъэишэу ащы-цынэцтыгъэх. Ащ дэжъ чэщым ты-щыIэнэу тыкълэуэцтыгъэ, пчыхъэ-ишъхъахъэ цытIыщыгъэ, щай ты-щыишъоцтыгъэ. Ащ дэжъым нэмыцхэ-ри Iанэм кыкIэрытIысхъанхуэ тетя Асе кълэуэжъыцтыгъэ. Адрэхэми

«тыфаен» аIоцты-гъэп. А уахътэм ты-ригъафэу Вале(Ната-ша) пишъыгъэу е гъой-цаеу ыIоти адрэ унэм чIэхъажъы-цтыгъэ, листовкэхэр ыгъэхъащырыцты-гъэх. Пчэдыжъэр тэ ахэр тишъэхэти, Вера Алексеевна IэкIэдгъахъэцты-гъэх.

(Н.Н. Головкинэ игукъэкIыжъхэр).

«Сикъэлэ гупсэ нэмыц техникэр те-гъэклагъэу зыслъэ-гъукIэ сынэпсхэр кълэуишIуаIоцты-гъэх. Оплъэиш, унэхэ-ри, чыгъэхэри, мы-жъохэри а дэдэхэр ары, ау а зэкIэмэ джы ябысымыр нэмыц техаклохэр ары. КълэуэзкIыцтыгъэ лъы закIэ хъуэгъэ ящыгъыныжъхэри сыгъызэ афэзгыкIэу. Армырмэ сауIыцтыгъэ, ау сэ сисабыхъэм сыращыкIэуагъ.

Сыд фэдэ уза кълэуифхыщы-гъэр ащ илэжъопылхъэжъы-кIэ сипчъэшъхъау кълэуэзлэ-бакъокIэ. Сыпсэ шъыпкэ кълэ-теуэу сипIошIыцтыгъэ...

(Валентина Козловам ишъхъэгъусэу Василий Козловым фитхыщыгъэхэм кълэуэхыгъ).

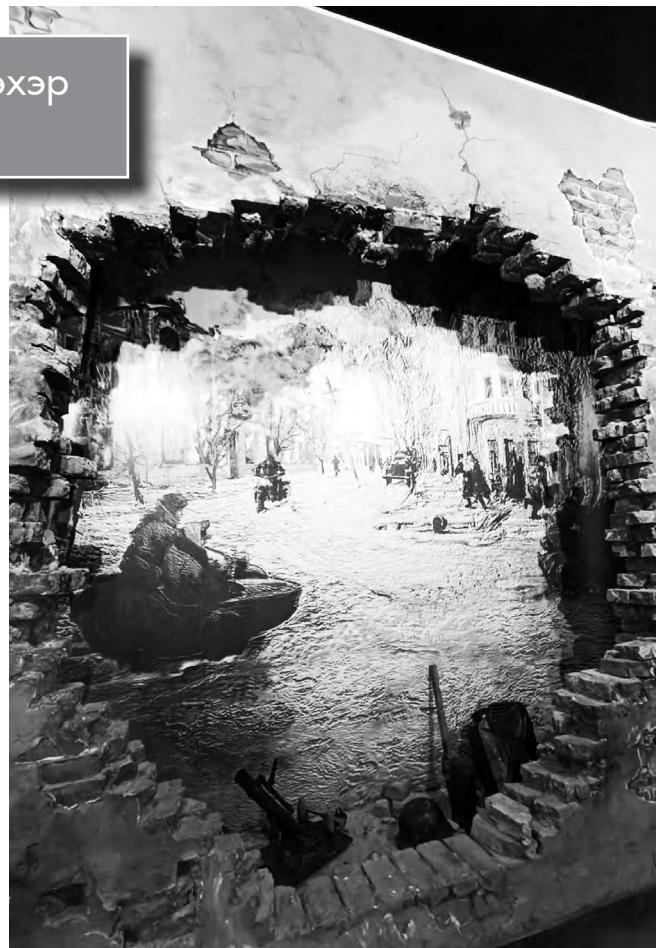
«1942-рэ ильэсыр ыкIэм факIоцтыгъ. 1943-р кълэуагъэ-цтыгъэ. ТишIэцтыгъэ Ста-линград дэжъ нэмыцым илофхэр зэрэщыдэхэр. Шылэ мазэм гу лъытIтэу едгъэ-жъагъ, пийм цыкIу-цыкIуэ ышIхъэ зэрэгухырэр. Ау нэ-мыцхэр ау сыдми дэклIыжъы-цтыгъэхэп. Агъэстын альэжъыцтым зэкIэм машIо аIадзэцтыгъ. УхъуманIэхэр лыгъэм зэлыиштагъэу сты-цтыгъэх, топыцэхэр кIочIэ-ихо яIэу кълэуоцтыгъэх...

Кълэр машIом зэлыиштэгъагъ.

(Н.Н. Головкинэ игукъэкIыжъхэр).

«Нэмыцхэм зэкIаIоцхуэ за-ублэм, кълэуы зылэ гъэрхэр зыдырацъагъэцтыгъэх. Гъаблэмрэ узымрэ зэщыгъэжъа-гъэхэр аукIыцтыгъэх. Сабыхъэм янэхэм гъомыланхъэ тхъэлъIукIэ кълэуахъэхэти, нэмыцхэм гъэрхэмкIэ яхъожъыцтыгъэх. Юрэ джащ фэдэу зы красноармейцэ ылъакъо-хэр чыIэм ыгъэфыкълэуагъэхуэ ахэм

АНЦОКЪО ИРИН

кълэуэжъыгъэ. Ар унэм кълэуи-цунагъо зэрэщытэу ыуж итэу ип-сауныгъэ зэтырагъэуцожъы-цтыгъэ. Ары нахъ мышIэм, чыIэр зэогъэ лъакъом ылъэхъуамбэхэр кIодыцтыгъэх, хулыфыгъэр узым ышIыцтыгъэ. Кълэр ишъхъафит зашIыжъым ащ фэдэ сымаджэхэр госпиталым чIагъэгъуалхъэцты-гъэх. ЯIазэцтыгъэх ыкIи гъэрыпIэ зэрифагъэхэ шыкIэр зэхафы-цтыгъэ.

(Мыекъопэ партизан купэу «Народ-ные мстители» зыфилорэм хэтыгъэ Л.М. Щербань игукъэкIыжъхэр).

«Шылэ мазэм и 28-м зэ-пэуцужъ ыкIи мэшIо инхэм ауж плыыр-стырым кълэ-кIэзыжъыгъэм фэдэу кълэр зэ-текъагъэ ыкIи пчыхъэм ехъулIэу партизанхэр кълэуэхъагъэх, и 29-м лыгъэм зэлыиштэгъэгъэ чыпIэм митинг цыкIуагъ. Цыфхэр чъэ-цтыгъэх, ишъхъафит тызы-ишъыжъыгъэхэм гъыхъэзэ IапI ара-цэкIыцтыгъэ».

(Валентина Козловам ишъхъэгъусэу Василий Козловым фитхыщыгъэхэм кълэуэхыгъ).

«Шылэ мазэм ыкIэм 1943-рэ ильэсым Мыекъуапэ зыкълэ-ишъыжъыцтыгъэ. ТыдэклI тхъамыкIагъом илэуэжъхэр кълэуа-гъоцтыгъэхэми, кълэр ищыIэкIэ гупсэф кълэуигъэгъэжъыцтыгъэ. Ащ ыуж джыри бэрэ кълэм гъуамэр ишъхъащытыгъэ. Унэ стафэхэр жъу-гъэу цызэпэуцужъэх. МэшIокугъогу уцупIэр, кIэлэгъэгъэжъэ училищыр, Пионерхэм яордэунэгъэ, НКВД-м цунэ лыгъэм ыхъыгъагъэх.

(Н.Н. Головкинэ игукъэкIыжъхэр).

АНЦОКЪО ИРИН.

Адыгэ пашэ фашигы

Тюпсэ район администрациер.

Хэдакгоу хэлэжыгэхэм япроцент 89,3-мэ амакэхэр Нэгъуцум фатыгэх. Тильэкэ-гъоу Краснодар краим ипсэуплэ койхэм анахь инхэм ащыц пашэ фашигыгэм гуцылэгъу дишлыгъ «Адыгэ макъэм» илофышэу Ныбэ Анзор.

— Ныбыгъу псэуплэ коир Тюпсэ районым итхэм анахь инхэм ащыц, муниципалитетым изыгъэпсэфыплэ чыплэу хы Шыуцлэ лушъом хахъэхэрэм агузэгу итэу мэхъу, — кьелуатэ пэщаклэм. — Нэбгырэ мин 12 щэпсэу, поселкэхэу Ныбыгъу, Тюменскэр, Агуй-Шапсыгъэ, Агуй, Майскэр ыки Сосновэр хэхъэх, гурыт еджэпиплэ, сэнэхъатхэр кьэзытырэу зы, спорт еджэпиплэ, культурэм иунитлэ, тхылъеджаплэу плы, искусствэмккэ зы еджапл, врачхэр ачлэхэу амбулаторииплэ, полицием иотдел итых. Иофыгъоу шылар зэрэмымаклэр нафэ, тызэщынэу хьуцтэп.

— **Сыда псэуплэ коир адрэхэм кьахэзгъэщырэр?**

— Изэплэ-зыгъэпсэфыплэу щыт. Ары анахь шъхалэу кьахэзгъэщырэр. Агуйрэ Ныбыгъурэ илэсиплэу хьуэгъэщ «санаторнэ-курортнэ сборым» фэгъэхьыгъэ программэм хэлэжыгэх. Изэ

тшыжыын гухэлъ тил. Лъэхъаным диштэу, гулэтыплэ, лэрыфэгъу чыплэ ар хьуцт. Поселкитлэ, Тюменскэмрэ Агуйрэ, «Псы кьабз» зыфилорэ программэм хэхъагъэх, ащ ишлуагъэккэ, мы чыплэм ит псэуалэхэр дгъэккэ-жыщтых. Гъэстыныпхъэ шхуантлэр лъэныкыо шхъаф. Поселкэу Тюменскэм Иофшлэнхэр шылэ-кьуатэх, охътэ благъэм фэтэрыбэу зэхэт унэу дэтхэм газ ялэ хьуцт. Агуй ащ фэдэ псэуплэу дэтхэм ящэлэгъэным ищыккэгъэ тхылъхэри дгъэхъазырыгъэх.

— **Гъэмафэу кьуагъэм псыр кьыздэккыи кьыздихьыгъэ гүмэккыгъохэр, кьызккэхъагъэхэм ащыц поселкэу Тюменскэри, сыдэуцтэу дэжыгъэ-зыжыгъэхэра?**

— Иофшлэн шъхалэхэр зэшохыгъэх. Псэуплэхэр тэгъэкъэбзэжыкх, зетедгъэпсыхъажыынхэу ары кьэнагъэр.

— **Агуй-Шапсыгъэ сыд фэдэ зэхъоккыныгъэхэр фэхьуцтхэ?**

— Хы Шыуцлэ лушъо Шапсыгъэм адыгэ кьуаджэу итхэм ар анахь ин, нэбгырэ минитлэ фэдиз щэпсэу. Гъэстыныпхъэ шхуантлэм иещэлэнэу илэсы-

Тюпсэ районым и Ныбыгъу псэуплэ кой иадминистрации ипашэу джырэблагъэ хадзыгъ Нэгъуцу Вадим. Пальэхэм анэмысыгъэу хэ-дзынхэр иккыгъэ илэсым итыгъэгъэзэ мазэ ащ щыккыгъэх.

Ныбэ Анзор.

Сэмэгумккэ уккыкымэ: Тюпсэ районым и Адыгэ Хасэ ипашэ игуадзэу Шхъэлэхъо Сэфэр, Нэгъуцу Вадим, Агуй-Шапсыгъэ культурэмккэ и Унэ ипашэу Шхъэлэхъо Мадин.

заулэ кьэнагъэш, мы илэсым ахэми алыдгъэлэсынэу тэгугъэ. Ащ нэмыккэу илэсыбэ хьуэгъэу кьоджэдэхэр зыгъэгумэккыгъэхэр Иофыгуитлэу щыл. Ахэр псы кьабзэу зэшъоцтхэмрэ, псы шлоир зыдэккыштымрэ япхыгъэх. Цыфхэр зашъохэрэр псынэккэчъхэм кьахэккызэ кьалэккэхъэ, арыш, гъэмэфэ уахътэм зэпыухэр фэхъух, псыри шапхъэхэм адитхэрэп. Псы шлоир зыдэккыштыр щылахэп. Джа щыккэгъэхэм ядэгъэзыжыкхын ыуж тит. Пстэумэ апэу псырыккыуапэмрэ псы шлоим иккыуапэхэмрэ Агуй исоциальнэ псэуалэхэм, еджаплэм, ккэлэцкыккы ыгыплэм, культурэм зыщыпылэхэ ыки зыгъэпсэфыгъо уахътэр зыцагъэккы-рэ Гупчэм, амбулаториэм, почтэм ятщэлэщтых, етланэ цыфхэм афэттлупщыт. Псэуплэм ежэ ипсыккычлэщыплэ илэнэу проект тэгъэхъазыры.

— **Кьуаджэм имэщыт сыд рыккыцтэ?**

— Ари бэшлагъэу шылэ Иофыгъохэм ащыц. Псэолэшыным ищыккэгъэ тхылъ зыпары амыгъэхъазырэу, цыфхэм кьаугъоигъэ ахъщэккэ ар агъэуцугъ. Аухыгъэу цыфхэр Тхъэм щелъэлух, ау псэуалэхэр хэбзэгъэу-цугъэм диштэу зэрамытыгъэм кьыхэкккэ Иофхэр кьыпэккыкх. Юридическэ хэккыплэу фэхьу-цтым тылэхъу. Районым ипашэ-цэхэр кьыдделэнхэш, мэщы-тыр зычлэт унэр зерищыккэгъэм

тетэу тхыгъэ хьунэу тэгугъэ. Цыфхэр ащ лъэшэу ежэх.

КОРР: Нэгъуцу Вадим Тюпсэ районым ит селоу Куйбышевкэм, джы Агуй-Шапсыгъэ, кьыщыхъугъ, унэгъо кьызырыккы кьыхъухъагъ. Ятэ-янэхэм, Хьамедэрэ Шафихьатрэ, ицкыккыгъом кьыщыублагъэу Иофшлэныр шлу ыльэгъуным, гуцылэу ытыгъэм фэшъыпкэжыкхыным фагъэ-сагъ. Ыныбжэ илэсы 6 зыхъу-гъэм кьыщыублагъэу дзюдом пыллыгъ, 14-м кьызехъум Краснодар краим ихэшпыккыгъэ командэ хэтэу бэнагъ, спортым-

Иофхэмккэ и Министерствэ имедальхэмккэ мызэу, мытлоу кьы-хагъэщыгъ, «За отличие в службе» зыфилорэм ишъошищ ил. 2021-рэ илэсым кьышегъэ-жыгъэу гидрометеорологиемккэ Урысые кьэралыгъо университетым заочнэ шыккэм тетэу щеджэ, экологиемрэ чылопсым игъэфедэнрэ япхыгъэ сэнэхъат зэрегъэгъоты.

Илэсипшым ехъугъэу хы Шыуцлэ лушъо шапсыгъэхэм я «Адыгэ Хасэ» илофшлэн чанэу хэлэжыгъэ. 2014-рэ илэсым Агуй-Шапсыгъэ и «Чылэ Хасэ» итхъаматэу хадзыгъагъ.

Нэгъуцу Вадим илэсипшым ехъугъэу хы Шыуцлэ лушъо шапсыгъэхэм я «Адыгэ Хасэ» илофшлэн чанэу хэлэжыгъэ. 2014-рэ илэсым Агуй-Шапсыгъэ и «Чылэ Хасэ» итхъаматэу хадзыгъагъ.

Вадим УФ-м ошлэ-дэмышлэ Иофхэмккэ и Министертвэ имедальхэмккэ мызэу, мытлоу кьы-хагъэщыгъ, «За отличие в службе» зыфилорэм ишъо-шищ ил. 2021-рэ илэсым кьышегъэжыгъэу гидрометеорологиемккэ Урысые кьэралыгъо университетым заочнэ шыккэм тетэу щеджэ, экологиемрэ чылопсым игъэфедэнрэ япхыгъэ сэнэхъат зэрегъэгъоты.

зэплэ-зыгъэпсэфыплэу, пансионатэу, унэе хьаккэщэу 25-рэ ыки муниципальнэ хы лушъо тыгъэгъэуиплэу тил. Мы илэсым Агуй ипляж иккырыккэу

бэ хьуэгъэу зэпымыфэщтыгъэр гьунэм етфыллэн лъэккыгъ. А Иофыр кьызырыккыуагъэп, ккы-хъэ-лыхъэ хьуагъагъ. Джы кьуа-джэм газ ил. Ямыщэллагъэу щагу

ккэ мастер хьунымккэ кандидат. Мыеккыуапэ иавтотранспортнэ техникум кьызеухым ыуж дзэм кьулыккыу щыхыгъ. 1996-рэ илэ-сым кьышегъэжыгъэу 2008-м нэс УФ-м ошлэ-дэмышлэ Иофхэмккэ и Министерствэ имэ-шлогъэккысэ кьулыккыу хэтыгъ. Илэс Иофшлагъэхэр ригъэкъухи кьыхэккыжыгъ, джы зылухъгъэ Иэнатлэм ыпккэ лахъэзэхэлъ обществоу «Туапсинский морской торговый порт» зыфилорэм иводителыгъ.

Вадим УФ-м ошлэ-дэмышлэ

итхъаматэу хадзыгъагъ. Ныбыгъу псэуплэ коим инароуднэ депутатхэм я Совет изэлугъэккэгъу-итлэм, 2014 — 2019-рэ илэсхэм, ахэтыгъ, нэужым, 2023-м нэс, итхъаматэу.

Ар джы кьалэу Туапсэ имэрэу Артем Бересневыр ары зычылплэ ихъагъэр. Илэнатлэ зэрэлухъэрэм фэгъэхьыгъэ Иофхъабзэр зыщыккыгъэ мэфэ дэдэм Вадим Хьамедэ ыккыом ыныбжэ илэс 50 хьуагъэ.

Ныбэ Анзор.

Мэшлэгъум нахьыжъ

Гъэшлэ кыхъэу илэм шъэфэу хэлъыр лофшлэныр шлу зэриплэ-гъурэмрэ зэклэми аклэгущлун зэриплэкырэмрэ.

Шылэныгъэм чыплэ кынуэ зэригъэуцагъэхэм ар нахь лъэш ашлэщыгъ. Ылэмычлэ птэу зэчилыхъэти, ыпкь кыуэзэн-кыти, ышхъэ лэтыгъэу, пэрыо-хъухэр зэпичызе ыпэ ригъэху-щтыгъ. Бзылфыгъэу ащ ышлэ-гъэр, фэуклочыгъэр зыфызе-шлокын бэу шылэп. Арэу щытми, ежъ ыуклочыгъ, ахэм зыкъари-гъэуфагъэп. Джыдэдэми, лэшлэ-гъум ехъу кызыгъэшлагъэм ыуж, Хэгъэгу зэошхом ивте-ранэу, тылым шылагъэу Къоджэ Хьаклгуащэ шылэныгъэм нахьышлур кыыхихын, ыгу ымы-гъэклодын шэнэу хэлъыгъэр кыыхъчы, мафэу кыгъашлэрэ пэпчъ щэгущлукы. Хьаклэхэм апае къэтэдъызе, «нэмыклэу хъуштэп» ело.

Шылэныгъэ гъогу кынуэ кы-клугъэр къэзыушыхъатырэр гу-пшысэхэм ахэт ынэхэмрэ лоф-шлэн мыухыжым зэригъэлъэ-гъэ ылэхэмрэ. Нэпсыбэ ригъэ-хыгъ, ау ахэр ныбжыи зымы ыльэгъгъэхэп, тхъаусыхъу зэ-хыхыгъэп. Мэхэгъэ кызыгъэ-фэнэу, цыфхэм агу кызыэри-гъэгъунэу зыфидэжыщтыгъэп. Кын дэдэ зыхъуклэ сэмэркъээр, лофшлэныр кыдефэщтыгъэх. Джыри ащ фэд. Илэси 105-рэ зыныбжъ Къоджэ Хьаклгуащэ къэзыгъэклоштыр розэ лэрамэу фащэигъэр ары нылэп. Ащ кьэ-гъэушъэбы, щыпэр кытыре-гъахъэ.

Ацумыжъхэм япхъу Хьаклгуа-щэ шылэныгъэ гъогу кыклугъэр тинахыжъхэм кызыэранэклы-гъэхэм зыпарэкли атеклырэп. Коллективизацием илэс кын-хэр, репрессиехэр, зэо лы-гъачъэр, гъаблэр кызыэпачы-гъэх, ягупсэхэр чланагъэх, зэ-хэтэкъуагъэр зэтырагъэуцэ-жыгъ. Хэгъэгу итарихъ кы-хэнэжыгъэ хугъэ-шлэгъэ инхэм яшыхъатэу зэрэщытым имыза-

Хы Шлуцлэ лушъо шапсыгъэхэм анахыжъэу ахэт Къоджэ Хьаклгуа-щэу кьуаджэу Псыбэ щыщым ыныбжъ илэси 105-рэ зэрэхъурэр джырэблагъэ хигъэунэфыкыгъ.

Тлопсэ район администрациер.

кьоу, ежъ ышхъэклэ ахэлэ-жъагъ, кызыэпичыгъэх. Хьакл-гуащэ ибиографияклэ тхылъ псау птхын плэкълышт.

Ныбжым емыллытыгъэу, кыгъэшлэгъэ илэс пэпчъ зы-фэдагъэр дэгъоу кьэшлэжы. Псыбэ кыыхыгъу, щаплугъ. Сабыи 8 зэрысыгъэ унэгъо лужъу кыкыгъ, ежъ ящэнэрагъ. Илэс 18 нахь ымыныбжъэу а чылэ дэдэм дэс Къуаджэхэм ащыщ клалэм дэклогъагъ. 1941-

рэ илэсым ишхъэгъусэ заом клуагъэ. Сабыищэу ялэр ежъ Хьаклгуащэ изакъоу кыльэхэ-нэгъагъэх.

Хэгъэгу зэошхом илэсэхэм совхозым чэмыщэ клуагъэ, икьоджэгъухэм ягъусэу поселкэу Агуй щэгъэуцугъэ аэродромым, тидзэхэм зыщэаухъумэщт псэу-лэхэм яшлын хэлэжъагъ. Ау а зэпстэумэ адаклоу исабийхэр кыуухъумэнхэ ыльэкыгъэп. Зыр хэклодагъ, адритлур уз зэфэ-

шхъафхэм апкь кыклэу дуна-им ехыжыгъэх. Ишхъэгъусэу заом шылэм иунагъо тхъа-мьыклагъоу кыыхъуагъэр зызэх-хым, икьуаджэ кыгъэзэжы-гъэп. Ежъ Хьаклгуащэ кызыэ-рилотэжырэмклэ, а зэпстэур ыуклочынымклэ зишлуагъэ кэ-клуагъэр лофшлэныр ары. Хьакл-гуащэ чэмыщэ ыкли бригадир пэрытыгъ.

Ятлонэрэуи унагъо ихъажы-гъагъ, ау ащи насып ригъота-

гъэп. Ишхъэгъусэ игъонэмысэу дунаим ехыжыи, ыгъэтлыллы-жыгъ. Агуй-Шапсыгъэ илахып бзылфыгъэм дэжъ исэу бэкла-ерэ дэсыгъ, етланэ кызыщыхъ-гъэ кьуаджэм кыгъэзэжы-гъагъ. Аужырэ илэсэхэми игу-псэхэм адэжъ ис. Ахэм аналэ лъэшэу кытет, кыдеклокых. Шыпкьэр площтмэ, ахэм яза-кьоп, чылэм зэрэщытэу ыналэ кытет плэми хуэкьоныгъэ хъу-штэп. Псыбэ зэрыгушхорэ нэ-нэжыым дэжъ клэлэцкыкыкы-плэм члэс клэлэцкыкыкыкы, клэлэ-еджаклохэр кьэкдох. Юбилей мафэм хьаклэр бэу илагъ.

— Кыныбэ кызыэпичыгъ нахь мышлэми, ихъалэлыгъи, сэмэркъэу хэлъыри чинагъэ-хэп, — кыщитхыгъ интернет нэклубгъо Тлопсэ район адми-нистрацием ипащэу Сергей Бойко мэфэкымклэ кыфэгъу-шлонэу кызыэклом ыуж. — лашэр алыгъэу, лыблэнагъэ зэрахъэзэ тыхэгъэу къэзыушумагъэу, зэо илэс кынхэр зыпшъэ дэклы-гъэхэм, зэхэтэкъуагъэр зэтэзы-гъэуцожыгъэ лэужхэм Хьакл-гуащэ Исмахылэ ыпхъур ащыщ. Хэгъэгу зэошхом илэс тхъа-мьыклагъохэм ащ ипсэуплэ кы-бгынагъэп, икьуаджэ лоф ши-шлагъ, окопхэр ытыгъэх, тидзэ-клэлэхэм зыкызыэраухъумэщт псэуальэхэр зышлыхэрэм ахэ-тыгъ. Ищылэныгъэ зэрэщытэу плэми хъунэу лофшлэным ритыгъ. Ицлыкыгъом кыщегъэжъагъэу совхозым, етланэ гъогушл брига-дэм ахэтыгъ, «лофшлэным ивте-ран» цлэр кылэжыгъ.

Къоджэдэсхэм кызыэрауа-тэрэмклэ, илэси 105-рэ зы-ныбжъ Къоджэ Хьаклгуащэ, кыныбэ ыпэ кыкыгъ нахь мышлэми, хъалэлныгъэу, гуфэ-бэныгъэу цыфхэм афырилэр чинагъэп. Джыдэдэми ар кьочлэ дэгъур, акылыгъэр, цыфыгъэр зэрэщылэхэр кыушыхъатэу гу-клэгур кызычлэщырэ нэхэмклэ дунаим хэллэ.

НЫБЭ Анзор.

Тилофшлэгъу кыыхагъэщыгъэхэм ащыщ

Гъэзетэу «Шапсыгъэм» иредактор шхъалэу, «Адыгмакьэм» икорреспондентэу Ныбэ Анзор «Сэнэхъат лэпэлэсэныгъэм пай» зыфилорэ щытхъу Тамыгъэр кыфагъэшъошагъ. Урысые печатим и Мафэ тефэу зэхашэгъэ мэфэкл зэхыхъэм Шъачэ имэр ыцлэклэ ар кыратыжыгъ.

Къэбар жъугъэм иамалэу Шъачэ шылажъэхэрэм япчъагъэ 40-м нэсы. Федеральнэ ыкли шольыр корреспондент пункт-хэри ахэм ахэт. Мэрым игуа-дзэу Галина Москалевар ыкли кьэлэ Зэлуклэм итхъаматэу Вик-тор Филоновыр мэфэкл зэха-хъэм хэлэжъагъэх. Журналист-хэм лэпэлэсэныгъэшхо ахэлъэу, яхэгъэу фэшъыпкьэхэу Шъачэ имедиа ыкли къэрал журналис-

тикэм хэхъоныгъэхэр зэрафа-шлырэр ахэм хагъэунэфыкыгъ.

Джаш фэдэу телевидением, радиом, пресс-кыулыкыухэм лоф ащызышлэхэу къэбар жъугъэм иамалхэм ялыкыло 29-мэ кьалэу Шъачэ ипащэ и Щытхъу ыкли и Рэзэныгъэ тхылъхэр щараты-жыгъэх. Урысыем ианыхъ зэ-лэашлэрэ зыгъэпсэфыплэ чы-плэм хугъэ-шлэгъэу кыыхыгъ-хэрэр анахъ чанэу къэзыты-

жырэ журналистхэм тилофшлэ-гъоу, «Адыгмакьэм» икоррес-

понтентэу Ныбэ Анзор зэрахъ-гъэжыгъэмклэ тыфэгущо, та-

пэкли исэнэхъатклэ гъэхъагъэхэр ышлынуу фэтэлэ.

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Пкышшъолым ІэпыІэгъу ищыкІагъ

Бэрэ зэхэтэхы кымэфэ лъэханым иммунитетыр кьелыхэу, ащ кы-хэкІэу цыфхэр нахыбэрэ сымаджэхэу, пэтху-лутхур, гриппыр, нэмыкІ узхэр нахь шлэхэу кьютэкІыхэу, пкышшъолыр кІочІаджэ хьоу. Кымафэм иммунитетым ищыкІагъа ІэпыІэгъу, сьдэуштэу ащ уделэшт?

Зыпсыхьэгъэным, витамин-хэм, гьомылэпхъэ гъэнэфагъэхэм яшІагъэ кьэкІошта? Мы-хэм ыкІи нэмыкІ лъэныкьохэм афэгъэхьыгъ клиникэу «ИН-ВИТРО-Воронеж» зыфилорэм ипресс-кьулыкьу мы медицинэ учреждением иврач-аллерго-лог-иммунологэу, кІэлэцІыкІу гастроэнтерологэу Людмила Маховаям дишІыгъэ зэдэгущы-Іэгъур. Тигъэзетеджэхэми ашІо-гъэшІэгъонын тшІошІы специа-листым иеплыкІэ.

— **Сыда шІэгъэн фаер иммунитетым Іэпы-Іэгъу фэхьугъэным фэшІ — гьомылапхъэу пшхы-хэрэм зыгорэхэр ахэ-гъэхъогъэн, препарат гъэнэфагъэхэм уяшъон, уипсэукІэ зэблэхъун фая?**

— Иммунитетыр — пкынэ-лынэм уз кьемыузыныр, узым ар щызыухъумэрэ реакциеу иІэр ары, нэмыкІэу кьэпІон хъумэ, цыфым игенетическэ зытет зыпкь итыныр. Иммунитетым «ипшъэрыл» шъхьалэр, илэсым иуахътэ емыллытыгъэу, цыфым ипсауныгъэ зыпкь итыным Іэпы-Іэгъу фэхьугъэныр ары. Арышъ, иммуннэ системэм кымафэм

уделэн плъэкІышт шэпхъэ гъэнэ-фагъэхэм уарыгуазэмэ.

Пстэуми анахь шъхьалэр охъ-тэ лые темыгъашІэу кьыоутэ-кыгъэ зэпахырэ узым ыкІи уз гъэтылыгыгъэу уилэхэм яІэзэгъэ-ныр ары. Дэгъоу пкышшъолым зигъэпсэфын амал ептыныр — игъом ыкІи икьоу учыеныр — иммунитетымкІэ ІэпыІэгъу-шІоу щыт. Ар, чыер, ащ фэдэ-ным пае узыщычыерэ унэр мээхэн фае, сыда плэмэ джа-щыгъум пкышшъолым мелато-ниныр — пшъыныр щызыгъэ-зыерэ ыкІи иммунитетыр зыпкь изыгъэтырэ гормоныр — кы-ІэкІэхъэ. Ащ имызакъоу, жьы кьабзи унэм итын фае.

Иммуннэ системэр анахь лъэшэу зэщызыгъакъохэрэм ащыц цыфыр бэрэ гумэкІы-гъо хэтмэ, ыгукІэ мырэхъатмэ. Мэхъанэшхо иІ жьы кьабзэм ухэтызэ пшІыным, спортзалым е унэм фитнесым уахътэ кьа-щыфыхэбгъэкІыным, кымэфэ спорт лъэкпхъэм уапыллыным. Уахътэ кьыхэпхын фае уикІэсэ цыфхэм уахэхъаным, угу ри-хьырэ ІофшІэным апае. Теле-фонхэм, нэмыкІ гаджетхэм нахь макІэу уахътэ атежъугъэкуад. Мы зэпстэуми шъугу нахь кьа-Іэтышт, ІофшІэныр нахь псын-кІэ кышшъуфагъэхъушт, ащ уфа-гъэхъушт.

Зыщышъумыгъэгъуш:

ом изытет елгытыгъэу зышъуфэпэн фае, чы-Іэр кьыпхэхъэ зэрэмы-хъуштым фэдэу зызэ-теууцухъаныри, пкІан-Іэр кьыохыныри ищыкІагъэп.

Джащ фэд, егъэлыкІыгъэу лъэшэу ыкІи бэрэ ушхэным, тутын уешъоным е ащ зыще-шъохэрэ чыпІэм ущытыным, щэпІэ чыпІэшхохэм кьащып-кІухъаным, чэщыр хэкІотагъэу угъолъыжыным псауныгъэм зэрар рахы.

— **Гриппым, пэтху-Іутхъум кымэфэ лъэ-хъаным зыщышъумэ-нымкІэ ишІагъэ кьа-кІоу алгытэзэ, цыфхэр кьэкІырэ уц зэфэ-шъхьафхэр зыхъэгъэжъу-кІыгъэ псыхэм яшъох.**
ГушъІэм пае, арэушъу агъэфедэ эхинаця зы-фалорэ кьэкІырэ уцыр е ар зыхэлъ препаратхэр. Сыда ащ кьепІолІэн плъэкІыштыр?

— Пстэуми апэу кьыхэзгъэ-щы сшІоигъор мы зиугугъу тшырэ зэпахырэ узхэм ащыц кьыоутэкІыгъэу, укьэсымэджа-гъэу гуцаф зыпшыкІэ, ор-орэу узэлэзжыкІэ, Іэзэгъу уцэу зы-горэхэм дэгъукІэ алгытагъэхэм уахъоуэ уахътэр бгъако зэрэ-мыхъуштыр ары. Врачыр ары ищыкІэгъэ Іэзэгъур кьыхэзы-щыт, кьыолэзэщыт.

Зэхэдз уимыІэу витамин бэу уешъоныри ищыкІагъэп, илыягъэу ахэр пкышшъолым ІэкІэхъаныри щынагъо, псауны-гъэм зэрар рахын алъэкІышт. Пхъэшъхъэ-мышъхъэхэри, ана-хъэу цитрусхэр, ІэкІу-ІэкІоу пшхынхъэ фае, армырмэ, ал-лергие кьыуатын алъэкІышт. Зэпстэуми акъылыгъэ хэлъэу укьакІолІэн фае.

Илэсым иуахътэ емыллыты-гъэу, сыдигъуи зэтефыгъэу, пкышшъолым нахь кьышъхъа-пэшт гьомылапхъэхэр бгъэфед-дэнхэм, нахыбэрэ уиланэ ахэр тетынхэм упылын фае. Узы-щыпсэурэ чыпІэм кьыщыкІырэ пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр, хэтэ-рыкІ зэфэшъхъафхэр нахь кьы-хэшъухы, пцэжыы кьэубыты-гъагІэм, лым шІогабэ кьы-фахы псауныгъэм. АхэмкІэ, шыкур, тишъолъырхэр баих.

ИммунитетымкІэ анахь мэхъанэ зилэхэр витаминхэу А-р, В-р, С-р, Д-р, Е-р, К-р ары. Ахэм якъэкІолІэ шъхьалэр гьо-мылапхъэу цыфым ыгъэфедэ-

рэр арышъ, джащ шъуналэ те-жъугъэт. Бжыхъэр лэжыгъэ зэфэшъхъафхэмкІэ бай сыди-гъуи. Джа лъэхъаным витамин-хэмкІэ пкышшъолыр кымэфэ кІыхъэм фэбгъэхъазырын фае.

— **Пкышшъолыр псыхъэ-гъэныр а лъэхъаным ебгъажъэмэ ишІагъэ кьэкІошта?**

— Ары, пкышшъолыр псыхъэ-гъэныр зыщыбгъэгъупшэ хъу-штэп, ау ар гъэмафэр ары зебгъэжъэн фаер, ІэкІу-ІэкІо-уи ащ уфемыжъэу, лъэтемытэу угу кьэкІыгъэ пае уублэу, пкы-шъолыр зэсэгъэ шапхъэхэм псынкІэу, охътэ кІэкІым кьы-кІоцІ уатекІыныр тэрэзэп, ащ псауныгъэм иягъэ ригъэкІышт. Игъорыгъоу ар — пкышшъолыр псыхъэгъэныр — уищыІэныгъэ шапхъэ пшІын фае.

ПсауныгъэмкІэ лъэшэу дэгъу уесыныр. Ащ фэдэ амал уилэмэ, ар кьызфэбгъэфедэмэ, укІэ-гушІужышът. Пчэдыжырэ зыб-гъэпскІы хъумэ псы стырым ыуж псынкІэу псы чыІэ кьы-зэбгъэчъэхызэ пшІыным («кон-трастный душ» зыфалорэр) зебгъасэми псауныгъэмкІэ фе-дэ хъушт.

— **Сыда адэ умышІэмэ нахышІур?**

— Пэтху-Іутхур («простуда» зыфалорэр) кьызыутэкІыхэрэм лъэтемытэу медицинэ препа-ратхэр кьаштэнхэшъ, псынкІэу ар «тырафыным» фежъэнхэр ищыкІагъэп, анахъэу иммуни-тетым зыкьезыгъэлэтэу алгы-тэхэрэр. Ау ОРВИ-р кьызыоу-зырэ лъэхъаным анахь шъхьалэр унэм уисыныр ары, уииммуннэ системэ ыкІуачІэ зэкІэ а узым пэуцужыгъэным рыхыплэн амал илэным фэшІ.

Шъуипсауныгъэ кьэшъуухъум, шъуэфэсакъыжъ!

Нарэхэр

Сымаджэр врачым икаби-нет чІэхъагъ.

— Доктор, мэзицкІэ узэ-кІэлэбэжымэ уадэжъ сыкьэ-кІогъагъ. Ревматизмэ сІІэу, шынэгъагІэм, сыуцІыныным защысыухъумэн фаеу кьысэ-плогъагъ.

— Ары, сыгу кьэкІыжы. Адэ, джы сыд узыгъэгумэ-кІырэр?

— Тхъэм пае кьысфэгъэгъу

узэрэзгъэгумэкІырэмкІэ, ау сыоплъэу: зызгъэпскІы хъушт-мэ кьысалу.

— Сыхэмыукъорэмэ, я 6-рэ палатэм илъ сымаджэм лъы кьыхэпщынэу кьыосІо-гъагъ, — реІо врачым мед-сестрам.

— Ары, зыфэлпагъэр згъэ-цэкІагъэ, литри 5,2-рэ мэхъу зэкІэмкІи.

Юфыр зикласэм ар кьетэжыы

Кошхэблэ район администрациер

АР-м и Лъэпкь тхыледжаплэ краеведениемрэ литературэмрэлэ иотдел тхыль кьэгэлыгъон зэфэшхьафхэр цызэпэлутых. Нэ-плэгуэр анахь зыфэзыщэрэр «Адыгеим иолимпийскэ хыш» зыфилорэр ары.

1972 —
Европэм
ичемпи-
онат
яцэнэрэ
щыхугъ
(Кон-
станца).
1972 —
СССР-м
ичемпио-
нат ятло-

нэрэ чыплэр кыщыди-
хыгъ (Таллин).

1972 — Олимпийскэ чем-
пион (Мюнхен).
1973 — СССР-м ичем-
пион (Донецк).

1973 — Дунаим ичемпион
(Гавана).
1974 — СССР-м ичем-
пион (Тбилиси).

Мэфэкл кьэгэлыгъоным Мухьарбий ищылэныгъэ
ыкли игъэхьагъэхэр кызылотыкырэ гъэзет ыкли
журнал тхыгъэхэр, тхыльхэр, илээс зэфэшхьафхэм
тырахыгъэ сурэтхэр, гукъэкыжъ фабэхэр, шуфалохэр
хэлъых.

1973 — Европэм ичем-
пион (Мадрид).

1974 — СССР-м ичем-
пион (Верона).
1975 — СССР-м ичем-
пион (Вильнюс).

Тиадэгъ шьолыыр икыгъэ я
XX-рэ лэшлэгум ия II-рэ ны-
кьо кыщегъэжыгъэу спорт
лъэпкхэмклэ тиклэлэхэм, ти-
пшъашьэхэм гъэхьагъэхэр зэ-
рашыгъэхэм уегъэразэ. Ахэр
анахь лъэгэплэ инхэм зэранэсы-
гъэхэр гушыуагъо.

Атлетикэ онтэгумклэ анахь
дэгъухэм ащыц Олимпийскэ
чемпионэу, СССР-м спортымклэ
изаслуженнэ мастерэу Чыржын
Мухьарбий Нурбий ыкьор. Шылэ
мазэм и 1-м ащ ыныбжъ 75-рэ
хугъэ, тыгу кыдделэу спорт-
смен цлэрылом псауныгъэ пытэ-
клэ, мамырныгъэклэ, гуахьоклэ
тыфэлъало.

Мэфэкл кьэгэлыгъоным
Мухьарбий ищылэныгъэ ыкли
игъэхьагъэхэр кызылотыкырэ
гъэзет ыкли журнал тхыгъэхэр,
тхыльхэр, илээс зэфэшхьаф-
хэм тырахыгъэ сурэтхэр, гу-
къэкыжъ фабэхэр, шуфалохэр
хэлъых.

Чыржын Мухьарбий Адыгэ
автоном хэкумклэ къуаджэу Кош-
хьаблэ шылэ мазэм и 1-м, 1949-
рэ илээсым кыщыхугъ. Атле-
тикэ онтэгумклэ зигъэсэныр
икъуаджэ 1963-рэ илээсым шы-
ригъэжыгъагъ. Апэрэ тренерэу
илагъэр СССР-м спортымклэ
имастерэу Дзэгъэштэ Хьадж-
бий. 1967 — 1968-рэ илээсхэм
кьалэу Краснодар дэт спорт
еджаплэу «Спартак» зыфилорэм
СССР-м изаслуженнэ тренерэу
Ю. П. Саркисян ипашэу зыщыушэ-
тыгъ. 1969-рэ илээсым СКА-м,
нэужым 1971-рэ илээсым ЦСКА-м
ахэтыгъ.

1971-м — СССР-м ичем-
пион хугъэ.
1971 — Дунзе чемпиона-
тым джэрз медаль Лима
кыщыхыгъ.

ОЛИМПИЙСКАЯ ЛЕГЕНДА АДЫГЕИ

Тхыльеджаплэр

«Кошхьаблэ кьыдэкыгъэ Ба-
тыр» зыфилорэ хэутыгъэ жур-
нал тхыгъэм адыгэгу зилэ Чыр-
жын Мухьарбий советскэ хы-
лэлэтхэмклэ апэрэу я XX-рэ
Олимпиадем дышъэ медаль кы-
зэрэщыхыгъэр, кьенэкьокъушты-
гъэхэр лъэш дэдагъэхэми, зэра-
теклуагъэр, гуцылэм пае, Кучевыр
— Европэм ичемпионыгъ, Баша-
новскэр — тлогъогъуэрэ олим-
пийскэ чемпионыгъ, кыщелэ.

Мы спорт лъэпкым лэпэлэ-
сэнныгъэ ин ищыклагъ. А зэклэ
кыгурылоу Мухьарбий псыхьа-
гъэ зыщыхугъэр дзэ кьулыкьур
ары. Адыгэ клалэу Кошхьаблэ

Атлетикэ онтэ-
гъумклэ анахь дэгъу-
хэм ащыц Олимпийскэ
чемпионэу, СССР-м
спортымклэ изаслужен-
нэ мастерэу Чыржын
Мухьарбий Нурбий
ыкьор.

щаплугъэм, щэч хэлъэп, зыщыц
адыгэ лъэпкым, лăкъом, икьуа-
джэ, анахьэу хэгъэгум ацлэ ылэ-
тыгъ.

Непэ Олимпийскэ чемпионэу
Чыржын Мухьарбий икьуаджэу
Кошхьаблэ щэпсэу, лэужыклэм
щысэ фэхьэ, щылэныгъэм илахь
хельхьэ.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

Зэхэзышагъэр
ыкли кьыдэзы-
гъэкырэ:
АР-м лъэпкь Юфхэм-
клэ, Іэкьыб кьэралхэм
ащыпсэурэ тильэпкьэ-
гъухэм адырлэ зэпхы-
ныгъэхэмклэ ыкли
кьэбар жьугъэм
иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер
зидэщылэр:
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм
кьаихьэрэр А4-клэ
заджэхэрэ тхьапэхэу
зипчъагъэклэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цлэклунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэклэгъэкложьых.
E-mail: adygvoice@
mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын Юфхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкли зэлъы-
лэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
члэплэ гъэлары-
шлэплэ, зэраушыхьатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмкли
пчъагъэр
4190
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 124

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
Мэщлэкьэ С. А.

Редактор шъхьалэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэкІыжъ
зыхьырэ
секретарыр
Тхьаркьохьэ А. Н.